

Nejdet Şahin a Perihan Şahin proti Turecku [velký senát] – č. 13279/05

Rozsudek ze dne 20. 10. 2011 [velký senát]

Článek 6

Správní řízení

Článek 6-1

Spravedlivé řízení

Rozpory v judikatuře oddělených, autonomních a hierarchicky nezávislých správních a vojensko-správních soudů: *nedošlo k porušení*

Skutkový stav – Stěžovatelův syn, armádní pilot, zahynul v květnu 2001 v Turecku při pádu letadla přepravujícího vojáky. Rodiče zažádali o měsíční pozůstalostní důchod, na nějž měli nárok podle protiteroristického zákona, ale bezúspěšně. Obrátili se na správní soud, ten však vyslovil svoji nepříslušnost a věc byla na základě rozhodnutí Soudu pro kompetenční spory postoupena Nejvyššímu vojenskému správnímu soudu. Stěžovateli podaná stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva se týkala rozdílného posouzení okolností leteckého neštěstí obecnými správními soudy a vojenskými správními soudy. Obecné soudy shledaly příčinnou souvislost mezi havárií a bojem proti terorismu – podmínku *sine qua non* pro vznik nároku na předmětný důchod – zatímco vojenský soud žádnou takovou spojitost nenalezl.

V rozsudku ze dne 27. května 2010 senát Soudu rozhodl šesti hlasy proti jednomu, že nedošlo k porušení článku 6 odst. 1. Stěžovatelé podle názoru senátu nemohli tvrdit, že by jim byla odepřena spravedlnost v důsledku toho, jakým způsobem soudy jejich věc posoudily a k jakým závěrům za daných okolností dospěly.

Právní posouzení – článek 6 odst. 1: Ze spisu bylo zřejmé, že stěžovateli namítané rozdíly nespočívaly ve skutkových okolnostech zkoumaných různými typy vnitrostátních soudů – ty byly obdobné –, nýbrž v použití hmotného práva a ve výsledných rozsudcích. Nicméně pouhá existence vzájemně rozporných rozhodnutí sama o sobě nebyla dostatečným důvodem pro závěr o porušení článku 6. Soud musel prozkoumat dopady tohoto rozporu ve vztahu k zásadám spravedlivého procesu a obzvláště pak právní jistoty.

V tomto konkrétním případě došlo ke kompetenčnímu sporu mezi obecnými správními soudy a Nejvyšším vojenským správním soudem, neboť oba typy soudů byly současně příslušné k vynesení rozsudku o téže právní otázce. Navzdory intervenci Soudu pro kompetenční spory, podle jehož názoru byl ve věcech vojenských důchodů příslušný Nejvyšší vojenský správní soud, obecné správní soudy i nadále přijímaly spory podobné případu stěžovatelů a meritorně v nich rozhodovaly. Rozhodnutí Soudu pro kompetenční spory nebyla rozhodnutími zásadními a nedokázala se pouze silou své přesvědčivosti prosadit u všech obecných správních soudů. Nicméně úkolem Soudu pro kompetenční spory nebylo řešit rozpory v judikatuře, s výjimkou případů, kdy rozsudky byly vzájemně natolik neslučitelné, že by měl jejich výkon pro dotčeného účastníka řízení za následek odepření spravedlnosti, což je situace, která v projednávané věci nenastala.

Ve vnitrostátním právním prostředí, které se – tak jako v projednávané věci – vyznačuje existencí několika vrcholných soudů nepodléhajících žádnému společnému nadřízenému orgánu, Soud nemohl požadovat zavedení vertikálního mechanismu přezkumu přístupů, pro něž se tyto soudy rozhodly. Takový požadavek by šel nad rámec požadavků na spravedlivé řízení zakotvených v článku 6 odst. 1. V takovémto soudním systému si může sjednocení judikatury vyžádat jistý čas, a lze tedy tolerovat určitá období, kdy je judikatura nejednotná, aniž by tím byla ohrožena právní jistota.

Dva soudy, každý s vlastní oblastí působnosti, posuzující různé případy tedy mohly docela dobře dospět v téže právní otázce vyvolané podobnými skutkovými okolnostmi k odlišným, byť racionálním a dobře odůvodněným závěrům. Rozdíly v přístupu, jež tak mohly mezi soudy vzniknout, by byly pouze nevyhnutelným výsledkem tohoto procesu výkladu zákonných ustanovení a jejich uzpůsobení příslušným situacím, na něž měly dopadat. Tyto rozdíly by mohly být tolerovány, jestliže se jim vnitrostátní právní systém dokázal přizpůsobit. V tomto konkrétním případě dotyčné nejvyšší soudy – Nejvyšší správní soud a Nejvyšší vojenský správní soud – měly možnost vyřešit tyto rozpory samy buď tím, že by se rozhodly uplatnit stejný přístup, nebo pokud by respektovaly hranice vlastní působnosti a nezasahovaly oba do téže oblasti práva. Soudu nepřislušelo působit jako soud třetí nebo čtvrté instance a posuzovat způsob, jakým se vnitrostátní soudy rozhodly interpretovat zákonná ustanovení a případné vzniklé nesrovnalosti, a stejně tak nebylo jeho úkolem zasahovat jen proto, že existovala vzájemně rozporná soudní rozhodnutí. Jeho role ve vztahu k článku 6 odst. 1 Úmluvy byla omezená jen na případy, kdy napadené rozhodnutí bylo zjevně svévolné.

Proto i když byl výklad zákona podaný Nejvyšším vojenským správním soudem pro stěžovatele nepříznivý, a jakkoli se jim mohl zdát oproti řešení zvolenému obecnými správními soudy nespravedlivý, šlo o výklad, který sám o sobě nepředstavoval porušení článku 6. Ve světle závěru Soudu pro kompetenční spory, podle něhož je orgánem příslušným k řešení předmětného typu sporů Nejvyšší vojenský správní soud, nebylo za okolností tohoto konkrétního případu rozhodnutí správního soudu o vlastní nepřislušnosti nikterak svévolné. Stěžovatelé také nemohli tvrdit, že jim v důsledku posouzení jejich případu Nejvyšším vojenským správním soudem nebo rozhodnutí, k němuž tento soud dospěl, byla odepřena spravedlnost. Rozhodnutí, které Nejvyšší vojenský správní soud ve věci stěžovatelů vydal, spadalo do jeho působnosti a neobsahovalo nic, co by samo o sobě opodstatňovalo intervenci ze strany Evropského soudu pro lidská práva. Rozsudky týkající se stěžovatelů byly z hlediska skutkového stavu i právního posouzení řádně odůvodněny a výklad předestřenému skutkovému stavu podaný Nejvyšším vojenským správním soudem nebylo možno označit za svévolný, iracionální nebo způsobitý ovlivnit spravedlivost řízení – jednalo se o běžný případ použití vnitrostátního práva.

Vzhledem k těmto skutečnostem Soud znovu připomněl, že se musí vyvarovat bezdůvodných zásahů do výkonu soudních funkcí členskými státy a do uspořádání jejich soudních soustav. Odpovědnost za konzistentnost jejich rozhodnutí spočívá primárně na vnitrostátních soudech a jakákoli intervence ze strany Soudu by měla zůstat výjimkou. Okolnosti projednávaného případu žádnou takovou intervenci nevyžadovaly a úkolem Soudu nebylo hledat řešení namítaného rozporu v judikatuře z hlediska článku 6 odst. 1 Úmluvy. Individuální stížnost k Soudu každopádně nemohla být prostředkem pro řešení nebo vyloučení případných rozporů ve vnitrostátní judikatuře ani přezkumným mechanismem sloužícím k nápravě nesrovnalostí v rozhodnutích různých vnitrostátních soudů.

Závěr: nedošlo k porušení (deset hlasů proti sedmi).